Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 68. — Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 24. марта, 1922.

VOL. XXX. — No. 68. — Jersey City, N. J., Friday, March 24, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ БУДЕ ПОМАГАТИ МАЙНЕРАМ

НЮ ЙОРК, 22. марта. — Представники Американської Федерації Праці відбули тут конференцію з урядниками майнерської юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, котрі лишщо вчора видали зазив до майнерів в справ страйку, і обіцяли майнерській юнії дати від Американської Федерації Праці всяку поміч, яка лише буде лежати в її силі.

Конференція застановлялася також над тим, як ріжні відділи Федерації Праці мають співділати з урядом майнерської юнії.

ПЕРЕДСТРАЙКОВА ЗАЯВА ГОЛОВИ МАЙНЕРСЬКОЇ ЮНІЇ.

Джан Луис, президент майнерської юнії, видав нині публичну заяву про виданий учора зазив до страйку. В сій заяві говорить він, що страйк відвернути тепер можуть лише властителі копалень вугля, котрі одні не хочуть згодитися на відбуття конференції в справі нового контракту з юніями.

Рівночасно заявив Луис, що майнерська юнія постановила перенести осередок страйкової акції до міста Клівленду. Звідти будеться провадити страйк.

В декотрих кругах поясняють вибранє Клівленду осередком страйкової акції як признаку, що майнерська юнія буде старатися найти якийсь спосіб порозуміння з юніями зелізничих робітників.

ЗА ЗМЕНЧЕННЄМ ЗАЛОГИ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ.

ВАШІНҐТОН, 22. марта. — Фльотний комітет палати послів постановив нині предложити повній палаті проект зменчити залогу американської фльоти до 80,000 мужа та 6.000 челядників.

Колиб ся пропозиція перейшла, то тоді американська фльота малаби о 10,000 мужа менче, як домагається міністер фльоти Денбі. Така ухвала малаби велике значінне не лише для видатків на морські цілі, але й на розміщенне американських воєнних кораблів по океанах.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА ЗМЕНЧЕННЄМ АРМІЇ.

ВАШІНҐТОН, 22. марта. — Хоч з Білого Дому дали палаті послів недвозначно до зрозуміння ,що президент Гардинґ годиться з ґенералом Першинґом та противиться зменчуванню американської армії понизче 150,000 мужа, члени палати послів, як се видно з нинішньої дебати, таки обстають при своїм і напираються ухвалити зниженнє американської армії до 115,000 мужа.

Секретар (міністер) війни Вікс видав остру заяву проти такого зменчення. В ній каже він, що таке зменченне армії стоїть в суперечности з американською конституцією, котра робить президента Злучених Держав головним командантом армії, а зменченне армії не дає йому розміщувати армії так, як він уважає за відповідне.

ПРИХИЛЬНИКИ ДОГОВОРУ ПЕВНІ ЙОГО УХВАЛЕННЯ.

ВАШІНҐТОН, 22. марта. — Демократичний сенатор Андервуд, котрий був одним з американських представників на межинародній конференції у Вашінґтоні, відбув нині конференцію з президентом Гардинґом і запевнив його, що договір чотирох держав про посілости на Тихому Океані буде певно ратифікований що найменче трома голосами понад вимагану кваліфіковану (надзвичайну) більшість двох третих.

Зате в сенаті дебата над договором ішла дальше не менче завзято, як попередних днів. За потвердженнєм договору виступав межи иншими сенатор Померін з Огайо, один з демократичних провідників та визначний член комітету для заграничних справ; він виводив, що Япан не зискує з договору так богато, як се силувалися представити противники ратифікації договору. Сенатор Ла Фолет з Висконсин критикував остро договір за те, що він вміщує Злучені Держави в межинародні союзи. Він назвав договір скандалом.

ЗЕМЛЕТРУС В ТРОХ СТЕЙТАХ АМЕРИКИ.

СТ. ЛУИС, Мезуре, 22. марта. — Сейсмограф (прилад до записування землетрясень) університету в Ст. Луис занотував нині сполудня коло пів до пятої години кілька сильних підземних ударів. Землетрясенне тревало 20 секунд. Підчас двох перших секунд потрясення були сильні. Після обчислень знатоків землетрус мав місце яких 100 до 150 миль звідси. Коло години 8. мінут 22 занотовано другий землетрус, котрий тревав 18 секунд. Він не був такий сильний, як перший.

З ріжних околиць стейтів Мезуре, Кентакі та Тенесі наспіли опісля телеграфічні донесення про землетрясенне. З міста Поплар Блаф в стейті Мезуре доносять, що там чули зовсім виразно землетрус коло 4. години 26 мінут сполудня; він тревав 15 секунд. В подібний спосіб доносять з ріжних місцевостий в південній части стейту Мезуре. В стейті Тенесі землетрус дався відчути двома наворотами; раз коло пів до четвертої сполудня, другий раз коло чверть на девяту вечером; чути його було в західній части стейту. З Кентакі наконець подають, що там дався чути землетрус в цілім стейті; в місті Гикмен потрясенне було таке сильне, що аж будинки тряслися. Однак шкоди не було ніякої.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА ЗНИЖЕННЄМ ЧИСЛА ОФІЦИРІВ.

ВАШІНҐТОН, 21. марта. — Палата послів відкинула пропозицію президента Гардинґа та ґенерала Першинґа, щоби число американських офіцирів виносило 13.000 та ухвалила видатки лише на 11.000. Наслідком сеї ухвали треба буде відправити зі служби понад 1.000 офіцирів.

ОЩАДЖУЮТЬ НА ФЛЬОТІ.

ВАШІНҐТОН, 20. марта. — Комітет розходів в палаті послів приняв ряд острих обмежень видатків на американську фльоту.

Місто ухвалювати фонди на 90,000 моряків, як сього домагався міністер фльоти, комітет признав гроші лише на 65.000. Місто видатку в сумі 350 міліонів долярів, яких домагався міністер фльоти, комітет ухвалив всего 200 міліонів долярів.

НЕНАРОШНЕ УБИЙСТВО ДИТИНИ.

Як з невинної забави може вийти смерть людини, показує подія, що злучилася в одній родині в Бруклині в Ню Йорку. Родина ся складається зі старенького діда Ернеста Фукса, котрому вже добігає шістьдесятка, з його зятя Вілієма Бавера, котрий повдовів якийсь час тому назад, та дітий сього посліднього, а то вже 19-літного хлопця Ричарда та малої 6-літньої дівчинки Еми.

В понеділок сполудня, коли дідо вертав з роботи, мала дівчина жартуючи вибігла йому на стрічу перебрана в індійський стрій, вдаючи, що хоче настрашити дідуся. Сей хотів й собі теж пожартувати з дівчиною. Він нагадав собі, що попереднього дня його внук Ричард положив в шуфляду стола револьвер, кажучи при тім, що він не набитий. Дідусь виняв револьвер і, змірившися до дівчини, закричав жартом: „Тепер ти, як кождий недобрий Індіянин, мусиш вмерти". І з тими словами він потягнув за язичок револьвера. Грянув вистріл, і дівчина повалилася як сніп на землю. Дідо кинувся до дівчини, самий собі не вірючи, щоби се було можливо, щоби він убив дитину. Він вхопив дитину на руки, став без памяти бігати по хаті, просячи дитину заговорити до нього.

За кілька мінут опісля надійшов батько дитини зі своїм сином, властителем револьвера. Дівчинку аложено на софі, і завізвано зі шпиталя амбулянс. Приїхав лікар, і заявив, що дитина погибла від вистрілу відразу. Завізвано поліцію. Полісмен представив всі факти заступникови прокуратора, котрий має в своїх руках справи убийства. Сей переслухавши всіх вмішаних в подію, рішився не арештувати діда дитини, признавши, що його пригоду чистим незавиненним випадком, а зате казав арештувати Ричарда Фукса, за те, що він мав у себе револьвер.

ПОЖАР В РАВІ РУСЬКІЙ.

На зелізничій стації в Раві Руській вибухла пожежа, яка цілковито знищила кондукторські касарні.

ПОЧАТОК ВЕСНИ.

У второк, дня 21. марта, почалася „офіціяльно" весна. У східних стейтах весна почалася легким налітуванием снігу. Бюро погоди не віщує ще теплої погоди через довший час.

СМЕРТЬ В ТРЯСАВИСКУ.

З місточка Алґонак, в стейті Мішіґен, доносять, що там померла страшною смертю 72-літна старуха пані Гаріет Сірс, котра через 50 послідних літ була знана як неустаршимий мисливий. Кождого дня виходила вона в ліси та болота зі зелізками на всяку дику звірину, з продажі котрої вона й проживала. Коли оногді вона не вернула домів, сусіди зорґанізували валку для пошукування за нею. По цілонічнім пошукуванню найдено над раном її бездушне тіло. Довкола її правої руки обхопили зуби самострілу, котрого вона вживала для ловлення звірів. З слідів по дні болотяного озера сусіди пізнали, що старуха піймалася у власне зелізко, сидячи на лодці, пробувала опісля добитися до берега бридучи водою, але вже коло самого берега попала на трясависко. Боротьба проти болота, злучена з упливом крови від зелізка, так ослабила її, що коло самого берега вона впала в болота виснажена з остатку своїх сил і померла.

СУДОВІ КЛОПОТИ ЗІ СПІДНИЧКАМИ

Канзаський стейтовий суд в Лоренс має клопіт з довжиною спідничок шкільних дівчат. Десь одна школа видала приказ своїм школяркам, що їх спіднички мають сягати що найменче три цалі понизче колін. На основі сього приказу відправлено зі школи двоє дівчат, дочок одного фармера з околиці. Фармер образився рішеннєм і подав справу до суду, домагаючися від нього приказу до школи впустити його дівчата. В позві писав він, що спіднички робила його жінка. Суддя мусів рішати справу. Він видав рішенне, що дівчата можуть іти до школи без продовжування своїх спідничок, але зараз потім на домаганнє школи признав що суд не має права мішатися до справи спідничок шкільних дівчат. Тепер фармер невдоволений рішеннєм і грозить, що віднесеться зі справою хочби до найвисшого суду.

СУД КАСУЄ ВИМУШЕНИЙ ТОВПОЮ ЗАСУД.

Найвисший апеляційний суд стейту Вест Верджінії розбирав справу одного Летимара, котрого суджено недавно в Мінго Кавнті під закидом насильства над одною 8-літною дівчиною. Проти обжалованого панувало таке велике обуренне, що його осуджено за короткий час на смерть, з тим, щоби його повісити за 24 годин. Суд зніс вирок як виданий під примусом товпи; в ореченню суду говориться, що товпа була така кровожадна, що сей настрій мав вплив і на суд і на лаву присяжних.

ПУСКАЮТЬ ҐЕНЕРАЛА СЕМЬОНОВА.

Іміґраційні власти Злучених Держав у канадійськім місті Ванкуері до котрих сибірський анти-большевицький ґенерал Семьонов віднісся був з просьбою о дозвіл на приїзд до Злучених Держав, рішили, що ґенерал є зовсім правно жонатий з панею Семьонов, що їде з ним. Се рішенне стоїть у звязи зі стараннями ворогів ґенерала не допустити його до Злучених Держав під закидом двоженьства.

КОВБАСА З ЛЮДСЬКОГО МЯСА.

БЕРЛІН, 1. марта.—(Вл. кор. „Свободи). Телеґрафічна аґенція „Руспрес" подає таку телеґраму з Москви:

„У совітській пресі надруковано приказ про заборону ширити чутки, нібі-то в Росії виробляється ковбаси з людського мяса".

Цікаво, відки повстали такі чутки?

ВОВК В СТОЛИЦІ УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Дня 17. лютого с. р. забіг був до Ужгорода, столиці Угорської України, вовк і зайшов на Собранецьку улицю. Коли люди побачили вовка, піднесли лячний крик, який так спудив голодного вовка, що він мерщій покинув негостинний город і втік в зимні дрімучі ліси, де йому ніхто не перечить ґаздувати і де тішиться спокоєм.

„СВОЯ ШКОЛА".

З Козови пишуть, що тамошна учителька Руніцка каже українським дітям співати „Боже, цось Полскевн" і „Не дами жемі". Діти виписуються зі школи.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи у Львові, рідним місті пок. А. Савки):

Йосиф Яленко, Трой, Н. Й.	$5.00
Антін Нагребецький, Елизабет, Н. Дж.	1.00
Яків Поливка, Дітройт, Миш.	1.00
В. Седляр, Гемтремк, Миш.	2.00
М. Цаповський, Клифтон, Н. Дж.	1.00
І. Пічак, Рачестер, Н. Й.	1.00
Разом	$ 11.00
Попередно оголошено	18(5.25
Усього досі	$196.25

Хто з американських Українців хоче причинитись до сього фонду для вшановання памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

ЗБІГЦІ З РОСІЇ ПРИНЕСЛИ ДО НІМЕЧЧИНИ ХОЛЄРУ І ТИФ

БЕРЛІН, 22. марта. — Представник німецького Червоного Хреста др. Шлезінґер оголосив осторогу, в якій каже, що Злучені Держави Америки і Середня Европа мусять стерегтись перед заволіченнєм холери і тифу через іміграцію російських збігців.

Цілі маси тих збігців тепер сунуть до Німеччини через польську, латвійську й естонську границю. Богато з них старається о пашпорти до Америки, де вони мають приятелів, що присилають їм гроші на дорогу.

В Німеччині вже є до 50,000 випадків занедужання на холеру і тиф, головно серед російських збігців. Німецькі еміґранти з Приволжа, в Московщині, які недавно прибули до Німеччини, є також заражені тими пошестями.

Щотижня прибуває з Росії до Німеччини 20,000 збігців.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ЗА ПРИЄДНАННЄМ НІМЕЧЧИНИ І РОСІЇ ДО СПІВУЧАСТИ У ВІДБУДОВІ ЕВРОПИ.

ЛОНДОН, 22. марта. — Приятель Лойда Джорджа Герберт Сайдбатам пише в тутешньому дневнику Дейлі Кроникл, що Лойд Джордж привязує велике значінне до ґенуенської конференції. Він каже, що британський премієр буде з усіх сил наставати, аби приєднати до співучасти і співділання у відбудові економічного і політичного життя в Европі Німеччину і Росію, бо вважає, що без тих двох держав ніяка відбудова неможлива.

КРАЙНІ РЕСПУБЛИКАНЦІ В ІРЛЯНДІЇ ХОТЯТЬ ПРОГОЛОСИТИ ВІЙСКОВУ ДИКТАТУРУ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 22. марта. — Айриські крайні республіканці намагаються насилу відбути конвенцію представників республіканської армії, мимо заборони, яку видав голова айриського парляменту („двол ерін") Артур Ґриффит.

На сій конфенції крайні хотять проголосити в Ірляндії війскову диктатуру і заволодіти владу в свої руки.

АНҐЛІЯ БУДЕ ПЛАТИТИ ДОВГИ АМЕРИЦІ.

ЛОНДОН, 21. марта. — Британський міністер скарбу сер Роберт Горн заявив, що Велика Британія буде платити Америці довги з часу світової війни і вже сеї осени заплатить першу піврічну рату проценту.

АЛІЯНТИ НАКАЗУЮТЬ НІМЕЧЧИНІ НАКЛАДАТИ ДЛЯ НИХ НОВІ ПОДАТКИ НА НІМЕЦЬКЕ НАСЕЛЕННЄ.

ПАРИЖ, 22. марта. — Аліянтська комісія воєнних відшкодовань постановила наложити на Німеччину зобовязанне, щоби вона наложила на німецьке населенне нові податки в сумі 60 біліонів німецьких паперових марок. Кромі того та комісія домагається, щоби Німеччина спинила вивіз капіталу заграницю і, щоби зробила німецький державний банк независимою інституцією.

НІМЦІ НЕ ВІРЯТЬ, АБИ МОГЛИ ЗІБРАТИ ДЛЯ АЛІЯНТІВ 60 БІЛІОНІВ НОВОГО ПОДАТКУ.

БЕРЛІН, 22. марта. — Представники всіх парляментарних ґруп заявляють, що німецьке правительство не зможе сповнити нового домагання аліянтів і не вспіє для них зібрати нового податку в сумі 60,000,000,000 німецьких марок.

Вони заявляють, що принука до такого податку може викликати внутрішні заворушення в державі.

АЛІЯНТИ ПОРУЧАЮТЬ ТУРКАМ І ГРЕКАМ, ЩОБИ ПОМИРИЛИСЬ

ПАРИЖ, 22. марта. — Аліянтські міністри заграничних справ, які утт зібрались на нараду над положеннєм на Близкому Сході, вислали сьогодня вечером телеграми до турецького правительства в Царгороді (Константинополі), до революційного турецького правительства в Анґорі (в Малій Азії) і до грецького правительства в Атенах, в яких предкладають, щоби Греки і Турки, котрі воюють в Малій Азії, заключили між собою перемире.

Перемире мало би тривати три місяці, а вчасі перемиря обі сторони мали би вести переговори для заключення мирового договору.

СПРАВА НЕДУГИ ЛЕНІНА.

БЕРЛІН, 22. марта. — Відомости, які тут одержано з Москви про стан здоровля голови московських народніх комісарів Миколи Леніна, взаїмно собі суперечать. Одні кажуть, що Ленін здоров, другі повідають, що поважно хорий.

На просьбу большевицького уряду виїхав до Москви берлінський славний лікар професор Фелікс Клемперер, специяліст ниркових недуг. Поінформовані говорять, що він має лічити Леніна на ниркову недугу, а большевицькі агенти кажуть, що він поїхав в Московщину робити досліди над поширеннєм пошесних недуг і подати способи заради їм.

СПІР ЖІНОК ЗА МОСКОВСЬКОГО АТАМАНА СЕМЙОНОВА.

ТОКІО, столиця Японії, 20. марта. — В амбасадора Варрена явилась нині Зенайда Семйонов, котра каже, що вона є законною жінкою сибірського московського атамана Семйонова, а не та женщина, котра з ним приїхала до Венкувер в Канаді.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сиі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За вороченння редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗБИРАЮТЬСЯ КОЛЬОНІЗУВАТИ УКРАЇНУ.

Доносять з ріжних місцевостий в Америці, що польські товариства ветеранів збирають складки на допомочу польським ветеранам. Так, приміром, в місті Бейоні, в стейті Ню Джерзі, збираються зібрати суму 4,250 долярів і на сю ціль призначено „теґ дей".

Поміщені по американських часописях заклики стилізовані так, що читаючий їх чоловік дуже легко може впасти в блуд, що тут ходить о допомогу для американських ветеранів польського походження. Доперва в самім кінцевім уступі новинки подається, що зібрані в Америці гроші мають бути обернені на закупно для немічних ветеранів „гомстедів" (хуторів) по 100 акрів добірної землі на Поділлю та Волині.

З сього бачимо, що маємо тут до діла з кольонізаційною політикою польського імперіялістичного уряду, котру він веде на українських землях, відступлених йому московськими большевиками в Ризі та аліянтськими дипльоматами в Парижі. Правда, коли польський ржонд для кольонізації мусить послугуватися аж жебраниною серед своїх та чужих в Америці, то з того можемо вносити, як маєтково стоїть сей ржонд. Однак, від банкротства ржонду Україні не стане лекше. Чи гроші на кольонізацію здреться з українського селянина та робітника в Галичині, Волині, Полісю та Холмщині, чи вижебраеться в Америці, наслідок буде один. Українська прадідна земля має перейти в польські руки. В руки тих опришків, що валили українську державу, що забирали волю українського народа, що в імени Польщі рабують всі сусідні землі.

З огляду, що сей послідний плян на рабованнє української землі переводиться не в Европі, але в Америці, на очах іміґрантів з України, сі послідні мусять уважати своїм святим обовязком розкрити перед американською суспільностю перфідну політику польських межинародних бандитів. Америка мусить дознатися, чого хочуть польські ветерани на українських землях!

НАСИЛЬНЕ ЗАХОПЛЕННЄ СТАВРОПІҐІЇ ЛЯЦЬКИМИ ОКУПАНТАМИ.

Львів, дня 28. лютого, 1922.

На підставі розпорядку львівської дирекції поліції відбулося в суботу, дня 25. лютого, 1922, о 10. годині передполуднем урядове ВІДІБРАННЄ СТАВРОПІҐІЙСЬКОГО ІНСТИТУТУ. В салі засідань явились: др. Степан Федак, з особистими секретарями Іваном Кульчицьким, Володимиром Мартинцем і Андрієм Кривокульським, кількох членів Ставропігійського Братства і представники української преси. Від ординаріяту явились: о. Алексій Пясецький, о. Дамян Липатинський і о. Василів.

В 10 хвилин по десятій годині увійшли до салі засідань комісар дирекції поліції Ізидор Ваґнер в асистенції кількох поліцийних аґентів і жовнірів. Разом з ними прийшли: назначений польський комісар Микола Третяк і його заступники: Юліян Луцик і др. Василь Лагола. Крім того з руссофільської сторони явився з ними Михайло Гумецький.

Комісар Ваґнер звернувся до сеніора Ставропіґії д-ра Федака і заявив, що приходить виконати відомий йому розпорядок дирекції поліції. У відповідь на се др. Федак зложив слідуючу заяву:

> Зогляду на се, що рішенне воєвудства у Львові і розпорядок дирекції поліції не є правосильним і управі Ставропіґії прислугують правні средства проти нього, являється виконанне рескрипту і передачі влади з правної точки погляду передчасним і недопустимим, тимбільше, що в рескрипті нема клявзулі, що правні средства не здержують виконання. Управа Ставропіґії проти негайного виконання перед правосильним рішенням внесла рекурс до воєвудства на руки дирекції поліції, і телеґраму до польського міністерства внутрішніх справ. Тому моїм не тільки правом, але й обовязком є не допустити до виконання неправосильного рішення.

Супроти того, що ком. Ваґнер заявив, що в тому напрямі не одержав ніяких інструкцій, а самий рекурс не може мати здержуючої сили, тимбільше, що одержав сьогодня рано від директора поліції д-ра Райлендера виразний наказ виконати порученнє, др. Федак заявив рішучий протест проти сих заряджень, не основаних на праві; відказався брати участь в акті і своєю присутностю сей акт леґалізувати.

Дальше заявив др. Федак, що супроти оружної сили мусить уступити, а опускаючи салю, ще раз застерігається, що СЕ НЕ Є ВІДДАННЄ, АЛЕ САМОВІЛЬНЕ ОБНЯТТЄ В ПОСІДАННЄ СТАВРОПІҐІЙСЬКОГО ІНСТИТУТУ, та що до передання його ніхто з присутних не має мандату.

По відході д-ра Федака приступлено до списування протоколу, в якому взяли участь крім згаданих представників русофільської партії, ще Іван Кульчицький та Андрій Кривокульський, лише яко свідки урядових чинностий та о. Пясецький, яко представник митрополичого ординаріяту, який зі своєї сторони заложив протест, що про сей акт не повідомлено і церковної влади.

Опісля приступлено до подрібного списування інвентаря.

ЛЯХВА НЕ ВГАМОВУЄТЬСЯ.

Арештованнє при церковнім престолі. — Учитель з револьвером. — Арештованнє за данину. — Вісім заборон. — Пригоди Миколи Сторожа. — Польські гієни.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Ще, можна сказати, не втигло обсохнути чорнило на пері, яким я перед двома днями писав свою кореспонденцію „Два дні", а вже набралась нова чимала купка сумних новин із циклю: „Вакханалія ляцьких знущань над українською людністю в Східній Галичині". І яких новин! Кожда з них могла-б у культурній державі довести до поваленя кабінету або, принаймні, приналежного міністра. А в царстві „білої курки" все те минається насильникам дурно й безкарно...

„Арештованнє в церкві при престолі! Нечувана подія у Львові!" — під сими ще не досить голосними написами подають львівські українські часописи вістку про слідуючу глибоко обурюючу подію.

Дня 21. лютого до семінарської церкви при вул. Коперника вдерлися під час богослуження, яке правив о. др. Галущинський, кілька поліціянтів на чолі з аґентом Рідлем — бувшим фризієрським помічником. Молоді богослови, учні семінарії, услугували при службі Божій і клячали при престолі. **Поліціянти, не зважаючи на богослуженне, підійшли до престолу, вхопили богословів за ковніри, підвели їх на ноги, трьох з них арештували й відвели на поліцію.** Арештовано також церковного сторожа й його жінку — за те що не хотіли сказати, де находяться богослови. А ціла вина арештованих богословів полягала тільки в тім, що вони „втікли" з табору інтернованих у Вадовицях. Та навіть цеї „вини" їм довести не можна було, бо на інтервенцію ректора семінарії поліція арештованих випустила. Для чого-ж було ображати релігійне почуття української людности? Для чого було осквернити святе місце нечуваним актом брутальности й вандалізму? **Очевидно, для того, щоб Українці знали, що навіть у храмі Божім, навіть у найсвятійшім для кождого віруючого місці вони не можуть почувати себе безпечними!**

Про учителя з револьвером — також досить незвичайна поява! — оповідається в дописи з села Гребенки, коло Уликова. Хоч те село чисто українське, проте учителем є тут Поляк, пан Антон Рубель, який дбає не про шкільну науку, а про своє власне господарство та про польську політику. Коли селянин Михайло Погорілець якось став йому докоряти, що діти в школі нічого не вчаться, пан **Рубель кинувся на нього з револьвером, який приложив йому до грудий, і так тяжко побив Погорільця, що той стратив притомність.** Скаржитись, розуміється, нема кому, бо хто-ж прислухати-меться до скарги Українця на Поляка?

Коли вже зайшла мова про школу, то ось ще другий шкільний образок з Галичини.

Приходить одного дня додому школярка-Українка й гірко плаче.

— Чого ти, Катрусю, плачеш, може пані била?

— Ні, казала мені співати „Боже, цось Польскем" і „Не дами земі"... Не піду до **такої** школи, не буду співати **таких** пісень, бо **за цю землю** впав мій брат, і за цю землю стратив тато здоровле в тюрмі...

А малий хлопчик, брат тої Катрусі, забув у цій школі читати, писати й рахувати, а зате зривається вночі й крізь сон рецитує історію про польських королів...

Допись кінчається словами: „Завтра діти покинуть ту школу"...

Тепер починається в Галичині нова нагінка на українську людність — на ґрунті **данини.** Як відомо, Польща не має права стягати з Галичини тої данини, як не має права брати уроженців Східної Галичини до свого війска. На цій позиції стоїть законний уряд Галичини, себ-то уряд З. У. Н. Р. на чолі з президентом д-ром Петрушевичем, і за цим також висловилась Міжпартійна Нарада. Досі польська влада ще не приступила до стягання данини в Галичині, але українська людність, особливо по селах, вже починає зазнавати великих утисків і переслідувань на цім ґрунті. Попід селянськими вікнами всюди вже похожають поліціянти й прислухаються до того, що говорять селяни про данину. А ось вже й приклад — очевидно, один із багатьох, — як поліція розправляється з селянами за цю донину.

До селянина Дмитра Принади, в Новім селі, біля Куликова, прийшов поліціянт і виганяв його з фірою в ліс возити дрова до Куликова. Слово за слово дійшло до того, що розлючений поліціянт крикнув:

— Ти може й данини не схочеш платити?

На це селянин відповів:

— Хіба-ж ви не бачете моїх гараздів! Скорше мені нехай дадуть данину, щоб я з голоду не вмер та по війні відбудувався.

Цих слів було досить, щоб поліціянт заарештував Принаду й відпровадив його до тюрми в Куликові, де він сидить і досі.

Инша пригода, але також чисто-галицька, бо щось подібне може трапитися тільки в Галичині, сталася з Українцем Миколою Сторожем. Прослужив цей Сторож 21 рік в австрійській жандармерії й за цю вірну службу приділено його в 1909 році як канцеліста в XI. ранзі до староства в Калуші. Прослужив він і тут вірою і правдою 9 літ і дослужився до VIII. ранґи.

Коли Галичина тимчасово перейшла під українську владу, Сторож також перейшов на службу того уряду. Тривало це недовго, й коли знов прийшла польська влада, Сторож автоматично став продовжувати свою службу далі. Та скоро староство скинуло його з урядування — „за те що служив Українцям". Його ще до того арештували й півроку тягали по тюрмах, а тоді віддано його під догляд поліції в Калуші.

Окружний суд у Станиславові увільнив Сторожа від вини й кари. Дисциплінарна комісія в намісництві його також реабілітувала. Отже по двох роках тяганини Сторожа знов прийнято на службу, **але не в VIII. ранзі, в якій він був, а в XI., і не в Калуші, а в Мостисках...** За час завішення він, звичайно, ніякого відшкодовання не дістав, а нині, по 30 роках служби, він дістає 17.000 мп. місячно, на які мусить сам жити в Мостисках і утримувати жінку в Калуші.

Нині Сторож прохає польське міністерство внутрішніх справ, щоб його помістили разом з жінкою в таборі для інтернованих, аби, як він каже, мати бодай дах над головою й ложку теплої юшки...

Така-то є у Ляхів справедливість для Українців!

Минулого разу я згадував про факт недозволення читальні Просвіти в однім галицькім селі. Нині можу за варшавським „Роботніком" подати довшу лісту таких заборон. В однім лише львівським воєвідстві й на протязі одного лише місяця грудня 1921 року відмовлено в затверджені статутів таких українських орґанізацій:

Гурток У.П.Т. в Добромилі.

Читальня Просвіти в Бориславі.

Укр. Педагоґічне Т-во ім. І. Мазепи в Тустановичах.

Гурток У.П.Т. ім. Т. Шевченка в Любині Великім.

Гурток У.П.Т. в Судовій Вишні, Мостиського пов.

Повітові відділи професійного союзу рільничих робітників у Ряшеві й Перемишлі.

Українське Краєве Т-во опіки над інвалідами у Львові.

Вісім недозволених українських товариств на протязі одного місяця в однім воєвідстві! А скільки тих товариств не дозволено й азкрито в цілій Східній Галичині?

На закінченнє попрохаю ласкаво читача справити одне місце в моїй останній кореспонденції „Два дні", — власне там, де оповідається про оскверненне погил українських героїв ляцькими гієнами. Невідомі людцід викопали **не труни,** як було написано, **а трупи,** і то не цілі трупи, а **лише голови...** Лінуючися копати глибше й вибирати тіла цілих покійників, собачі Ляхи вибрали тільки козацькі голови й вивезли їх невідомо куди.

Невже й ця нечувана наруга над українською національною честю минеться Ляхам дурно?...

Берлін, 27. лютого.

Радянин.

СПРАВА РОЗДІЛУ ЗАПОМОГ УКРАЇНСЬКИМ ЖОВНІРАМ І ВИГНАНЦЯМ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Деякі українські громади в Америці не знали, як розділюється в Чехословаччині грошеві підпомоги, що вони посилали туди для українських жовнірів і вигнанців і нераз про сю справу допитувались.

Нехай для них буде відповідю лист **д-ра Степана Смаль-Стоцького,** який сими днями одержав **д. Степан Могила,** бувший секретар Української Громади в Елизабет, Н. Дж.

Сей лист звучить:

Прага, 3. березня (марта), 1922.

Вельми Шановний Пане Секретар Української Громади в Елизабеті, Н. Дж.:—

Сьогодня отримав я через У. Н. Союз Вашу ласкаву посилку в сумі 2,000 чеських корон для Українців вигнанців з рідного краю без ріжниці, чи се Галичани чи Придніпрянці і прошу Вас приняти мою як найсердечнійшу подяку за Вашу поміч нещасним братам, що їх лиха доля викинула з рідного краю, де мусять терпіти голод і холод, не маючи можности повороту до рідної хати. Я, а властиво наш Центральний Комітет розділюємо завсіди допомоги тільки тим, що їх доконечно потребують. Зрештою, наш Комітет має свої громадські місцеві орґанізації, що займаються розділюваннем допомог. Тепер майже всі допомоги йдуть до табору в Йозефові, бо там наші люди найбільше потребують помочі. Там є така орґанізація, вибрана цілим табором — старшинами і стрільцями — Самопоміч. Вона стоїть під контролею цілого табору і длятого будьте певні, що Ваша ласкава жертва буде справедливо розділена.

Враз зі щирою подякою прошу приняти мій низенький поклін

Др. Смаль-Стоцький.

З ГАЛИЧИНИ.

Хотяй як давлять і знущаються ляхи, наш народ не піддається їх насилі. З усіх сторін краю приходять радісні вісти, що вказують наглядно, що вже минув на все той час, де український хлібороб гнувся як лоза. Тут поміщуємо вимки із листу, писаного до д. Петра Шима в Бавнд Брук, Н. Дж.

Дрогоїв, пов. Перемишль.

...Від першого до десятого жовтня переживали ми тяжкий час польської конскрипції. Приїхав комісар і став ходити по селу в супроводі офіцира. Той офіцир і компанія інфантерії явилися тоді, як нарід уперто відказався іти до спису, кажучи, що ми не належимо до Польщі і польський уряд не має права ніякого над нами. Усі наші люди обстоювали за тим, що Східна Галичина має бути сама в собі і що на кождий спосіб справа її не є вирішена найвисшою радою.

На це тверде наше слово, офіцир заявив, що єсли не появимося до спису другого дня, то вні буде всіх опірних арештувати. Другої днини село як вимерло. Одні пішли у поле, другі поховалися — дома остали тільки діти. Десь попали їм у руки тільки дві жінки, але і ті не хотіли дати записатися, тож їх і заарештували. Ані одна родина не дала записатися. Другого дня спроваджено силою громадських радних і приказано їм, щоби вони подиктували до спису усіх селян. Радні відповіли, що цього ніяк не зроблять. Тоді прислано шкадрону 22-го полку уланів до Дрогоєва, а другу до Трійгиць — як карну експедицію. Жовніри повпускали свої голодні коні до шіп та стоділ, а кониська одно зжерли, а друге змісили під ногами. А війско собіж ґаздує по хатах та коморах. Видиться, що ті Поляки хотять нас живцем погребати. Ругають нас словами „запіш се гайдамако, бо знішчими вшицко". Докоряють нам, що „бунтуеце се пшеціф Польсце і стшеляце на начельніка паньства Пілсуцкего" — грозять, зневажають, а декуди і до крови бють! І так діялося у цілім нашім перемиськім повіті. Ой коби вони знали, як ждемо ми на той час, коли віддамо їм із лихвою за усьо! Здається, що злучимося із іродом, аби тільки відомстити за усю ту зневагу нашого перемученого народу. Пімсти катам! — це клич усього українського народу в Галичині...

ДОРОГА СПРОБА.

В палаті громад англійського парляменту один посол поставив до англійського уряду запит, чи відомо йому, що большевицький уряд, з котрим англійський збирається входити в якісь близчі зносини, виконав від жовтня 1917. року один міліон 766 тисяч 418 присудів смерти. Межи засудженими має бути: 28 епископів, 1,215 попів, 6.775 учителів та професорів, 8,800 лікарів, 34,650 офіцирів, 260,000 жовнірів, 10,500 поліційних урядників, 48,500 військової поліції, 12,950 дідичів, 355,250 інтеліґенції, 193,350 робітників та 815,000 селян. На запит посла відповідав анґлійський премієр, що він не знає, кілько людий забили большевицькі комісарі, з котрими він думає говорити на ґенуенській конференції.

Його й навіть не може се обходити, як не може большевицьких комісарів обходити, кілько людий вистріляли англійські жовніри в Ірляндії, і як не могло большевицьких комісарів в Ризі обходити, кілько людий розстріляли і закатували на смерть польські власти в Галичині чи на Волині.

Людство одначе мусить інакше дивитися на справу, як дивляться анґлійські міністри або большевицькі комісари. Міліони кровавих присудів за чотири роки се такий рекорд, яким не може повеличатися ані один уряд. Вже то треба признати большевикам, що тілько людий не статив ані один російський цар, ані найлютійший татарський хан, ані найпажерливійший африканський канібал. В мордовання людий кождий мусить признати їм першеньство. І як хто почувається звіром, той може їм сеї слави завидувати.

Люди мусять запитатися, нащо і пощо пішли сі жертви. І люди відповідать: міліони людий погибли тому, що большевикам захотілося неможливих переворотів. По чотирох роках лютого мордовання опосочені кровю кати самі признали, що великі переворотри, яких їм забагалося, неможливі. Отсе є та сторона міліонового морду в Росії, про котру мовчать англійські міністри, а про котру во віки будуть памятати люди.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

РУСИФІКАЦІЯ.

(З львівського дневника „Громадський Вістник" з 22. лютого, 1922).

Підчас своєї поїздки по Прикарпатській Україні Бенеш на запит русофільських діячів (др. Ґаґатко) розсновував свій погляд на будучину Росії. Він ствердив, що Росія находиться в пливкому стані, що вона складається тепер із 42 республик, що завтра може їх бути 60, що там відбуваються такі зміни і переміни, які не ворожать скорого усталення відносин на Сході.

Одночасно „Українська Трибуна" приносить з Берліна цікаві відомости: Відпоручник радянської місії п. Дятлов зявився там для переговорів з деякими українськими колами. Між иншим звернувся він і до міністра закордонних справ п. Дмитра Дорошенка, пропонуючи виїзд української еміґрації на Україну для культурно-освітної праці. Також і з п. Петлюрою мають вестися переговори. Петлюра повинен визнати радянську владу, після чого буде поставлений перед революційний трибунал, засуджений, а опісля йому дадуть амнестію і зроблять військовим комісаром. Чисто, як з „Тисяч і одної ночі".

Щодо першого, п. Бенеш має повну рацію, коли говорить про пливкість відносин на Европейському Сході. Але є там один бік життя революційного Сходу, котрий не тільки не виказує ніякої пливкости, хитання, розрідження, але — навпаки — стає все більше ціпкий, асмопевний і сконденсований. Це русифікація, яку проводять большевики із залізною консеквенцією, особливо на Україні. Всі балачки і декрети про українізацію це така сама американська реклама, як балачка Кароля Радка-Собельзона про „своего рода американского фармера" в Росії, це такий огидний шантаж опінії світа, як теза про добровільну політичну сепарацію (самоозначення „вплоть до отделенія").

Одно є певне, а саме істнування офіціяльної назви: Україна — замість: Малороссія, та ця назва не має ніякого позитивного змісту, ніякої живої суті. Вона має таке саме значіння, як пpр. істнування Поморя в Польщі, або Шкотії в Англії. Зміст тієї України — о скільки йде о владу — є чисто російський. Годиться піднести, що недавні вибори, зглядно призначення до В.У.Ц.В.К. свідчать, про приспішений поступ русифікації. До того Комітету не ввійшов ані один Українець по своїм національним характері. Самі Жиди, Москалі, двох-трох Малоросів (людців українського походження). Цікаво, що комісар народньої освіти, безсумнівний Українець горячий комуніст, що передтим все входив в склад В.У.Ц.В.К., сим разом лишився поза його межами.

Тзв. український радянський уряд не є нічим иншим, тільки тим старим, давним, випробованим ґенерал-губерґаторством з царських часів. Ріжниця лише в назві і формі, зміст залишився той самий, але в гіршім виданню. Дехто міг би одначе закинути нам односторонність. Прецінь українська самостійність, а радше самоуправа посунена так далеко, що радянська Україна веде навіть окрему закордонну політику, заключує окремі договори, удержує окремі амбасади і посольства за границею. Це одна з найбільших містифікацій, обман, який пущено в світ російськими комуністами. Бож ті договори це ніщо инше, як московські диктати, зновуж істнування закордонних українських радянських посольств має на меті: з одного боку скріпити кадр комуністичних агітаторів, а з другого боку позбутися з краю виднійших Українців-комуністів, щоби тим лекше проводити свою русифікаційну політику. Зрештою ті quasi — посольства являються тільки відділами, що стоять під приказами російських амбасад і мають виповняти їх волю.

Та не є нашим завданнем представляти русифікацію України під політичним оглядом. Хочемо звернути увагу на культурно-освітну русифікацію.

Коли пригадаємо собі захоплення Київа червоною армією в р. 1919 і виперте війск Директорії, то з тим захопленням української столиці вяжеться кількамісячний ренесанс української культури і освіти. При владі були тоді в більшости тзв. боротьбісти. В Київі появлялися українські ґазети, істнували українські театри, просперували українські видавництва. Тоді здивувала всіх культурників українська опера. В державних установах гомоніла українська мова. Одним словом видно було, що Україна — абстрагуючи від соціяльної сторони життя — була українською. Та це був тільки вступ, заспів до грядучої безцеремонної русифікації. Боротьбісти дуже скоро мусіли зійти з державної арени, зглядно стопитися з К. П. Б. У., а враз з їхньою ліквідацією покінчилася й коротка доба українізації.

Від другої половини 1919 р. починається русифікація, котра в теперішньому часі доходить до свого апоґея. Як подають нам недавно прибувші з того боку очевидці, русифікація доходить до краю. Українські школи істнують тільки на папері, шкільні будинки забиті дошками (вікна і двері), щоби хтось не захотів на власну руку вдержувати українську школу. В багатьох шкільних будинках містяться совітські установи, українські видавництва перестали істнувати. Всевидат (державне видавництво), котрий захопив майно і запаси паперу та рукописи українських видавництв, звичайно випускає російські книжки, а тільки в ряди-годи, на показ — українські брошурки. По селах України розїзджають російські трупи і дають свої вистави, призвичаюючи українського селянина до „общепонятного язика".

В установах ніде не чути української мови — хиба на глухій провінції. Зрештою прилюдно взагалі лякаються послугуватися українською мовою — бож це „мова контр-революції". Між царською і большевицькою русифікацією є глибока ріжниця, бо коли перша була тільки неґативною, то друга є позитивною. Та успіхи її є якраз противні, як інтенції совітських русифікаторів. Український народ знає, що сійська мова є мовою гнобителія, і тому з тим більшим завзяттям береже своєї мови.

Большевики привикли виправдуватися тим, що на Україні нема українських освітних діячів, а через те й нема кому проводити українізації. Це теж большевицька макіявельщина. А хтож свідомо нищив українську інтелігенцію, чисто культурний елемент, нечинний політично. В деяких повітах Правобережної України залишилось нерозстріляними всього 4—5 учителів. Так само більшість священиків-Українців впало жертвою чрезвичайки, між тим коли жадному попови-чорносотенцеви не впав волос з голови. Через те мусимо з великою резервою поставитись до думки про притягання культурно-освітних сил з еміґрації. Чи не є це бажання довести до повної ліквідації української інтелігенції?

Софія Русова.

БОЛЬШЕВИКИ НА ПОДІЛЛЮ.

Вони приходили в цю богату країну, як голодна сарана на зелені луки. Перша думка — використати усі скарби золотого краю. Не тільки самим тут наїстися, відгодувати свою червону армію, але ще й вивезти з неї можливо більш поживи туда, де вічний брак хліба переробив вже людей на звірів, — в федеративну Московщину, яку Україна через щось обовязана годувати. В перші рази вони приходили весною 1919 року. Але утрималися лише до червня того-ж року. Українці відбили в них Камянець і не дали їм дочекатися до жнив. Вдруге вони прийшли літом 1920 року — і хоча в вересні вже їх відігнали, але на короткий час. А в листопаді усе Поділля знов мусіло підлягати Рядянській Владі. Вони йшли як сарана, усе руйнуючи на своюому шляху. Де тільки з'явились дикі постаті їх червоноармейців — звичайно з Татар, або Чувашів та Черемісів, або Башкирців, — мешканці з жахом тікали. Але й тікати не було куди: ці грабіжники захоплювали людей на вулицях міста, по дорогах, здіймали з них чоботи, зверхне убрання, роздягали до сорочки. Вони вривались в хати заможних „буржуїв” (хоча-б то був звичайний урядовець, піп чи вчитель), вони мордували, грабували, забирали з льохів, горіц, з кімнат усе, що їх приваблювало... Розташовувалися в помешканнях, які їм сподобалися, виганяючи на вулицю власників домів з усіма їх мешканцями, з їх родинами, залишаючи господиню хати, лише для того, щоб перевернути її на свою служку, з якою поводились з неймовірним нахабством.

Мабуть жадні горди Джінґісхана не поводилися так жорстоко з населенням Київщини в XIII століттю, як поводились з Українцями ці славетні армії червоної коммуністичної Росії. Не даром усе тікало перед ними. Чоловіки, лякаючись розстрілів, які провадились цілком свавільно, а також мобілізації кидали жінок і дітей і з жахом подавались чи в Полщу, чи в Галичину, або в Румунію, аби захистити себе від смертної небезпеки. Видима смерть усім страшна. Нелегка була доля і тих жінок, що залишалися самі з дітками. Большевики страшно мстилися на тих, що не хотіли зазнати того „раю”, який радянська влада скрізь обіцяла утворити, і соромили її своїми утечами. Свою лютість вони виявляли на свойому поводженню з їх родинами: вони били і насилували жінок, сажали їх в вязниці, усе майно забирали, з малих діточок здіймали панчохи, черевики, з пальців молодих жінок обручальні каблучки. І надалі ці жінки не мали жадної змоги дістати якийнебудь заробіток або посаду собі знайти.. Радянська Влада пильно стежила, щоб жінки українських втікачів, а тим більше старшин, не мали жадних джерел для життя. Тут вже їх славетна „ласка до всіх дітей”, якою большевики так вихваляються, набирала страшної лютости. Чимало серед цих бідолашних жінок було Галичанок, які даремно силкувалися вернутись до свого рідного краю, до Галичини. Але на злополучному Збручі їх лапали і вкидали до вязниці.

З другого боку, влада радянська на перший час дуже заходжувалася коло нечисленної української інтеліґенції, яка залишилася під той час в Камянці і силкувалася упевнити її, що федеративна Московщина цілком визнала автономію України, і закликала Українців до культурної праці, яку Радянська Влада начеб то хотіла розвинути на національному ґрунті. Довго вагалися Українці, чи їм підтримати ворожу владу, чи зовсім від неї відвернутися, щоб не нести відповідальности за дії ворогів. Але праця ворогів провадилась серед українського народа, на його користь. Чи мала право українська інтеліґенція цуратись народньої освіти, не запомагати народові вийти з його темноти? Тяжкі були ці вагання. Першим розвязали їх Галичане. Вони вже були виховані в боротьбі за національну культуру. І сміло пішли на заклик радянських орґанізацій: взяли посади в т. зв. Віднаросі (Відділ Народної Освіти). Слідом за ними пішли і ми Наддніпранці. Спочатку робота вабила нас, бо на чолі освіти камянецького повіту стояв большевик, дуже щирий, шляхотної вдачі, переконаний комуність, людина з широко розвиненим розумінням національних вимог. З звичайним у большевиків запалом (який дуже скоро холоне) він прийнявся реформувати усі шокли, переробляючи і ґімназії і початкові школи на єдину трудову школу, яка закінчувалася V-тою клясою ґімназії, а починалася з дитячого садка. (Від 4 літ до 15). Ґімназії цілком знищожувалися. Саме імя їх ставало остільки ненависним, що за назву школи „ґімназією” можна було попасти в „підвал” (вязниця для невеликих злочинств, але з страшенно поганими умовами перебування). Почався перебір учительського персоналу. Большевики бажали повиганяти усіх старих учителів і позаміщати їх молодими. Але вимоги большевиків були вельми дивовижні; сама уява єдиної трудової школи була остільки неясною, що ані старі ані молоді вчителі не знали, на яку ступити. Утворили курси для навчання учителів новим педаґоґічним вимогам. Учителі обовязково мусіли приїздити з сел на ці курси. Але в місті їм не було улаштовано ані помешкання, ані годівлі. Вони голодали, страждали, в холодних хатах, в яких їх безпорядно розташували. Лекторам не платили за лекції і вони ставились до них байдуже. Тай що могли дати їх теоритичні лекції, коли самі школи не мали жадних знарядів для роботи, яких вимагали від учителів для утворення справді трудової школи. Учителі не витримували тяжких умов і кидали курси, які закінчились з найменшої кількостю слухачів. І мійські вчителі, не отримуючи жадної платні, ані „пайка” (харчового провіянту), який міг би задовольнити мінімальні потреби їх родин; чекали усякого придатного случаю, щоб покинути Камянець з його тяжким матеріяльним життям і постійними ревізіями начальства в день, ошукуваннями і реквізиціями в ночи. Вони бігли на село, де ще істнувала знайома для них початкова школа, де при добрих відносинах з селянами можна було вигодувати себе і свою родину. „Реформовані” школи Камянця загибали без палива, без вчительського персоналу, без певної добре поставленої науки. Молодь, яку новий закон викидав з VI, VII, VIII, клясів, не знала куди себе подіти, не знала як себе визнавати — чи вже закінченими „студентами” чи навпаки-недоуками, яким ще не має місця в висшій школі. Для них, по указівкам з Москви та Харкова, почали улаштовувати профессійні технікуми-педаґоґічні, технічні. Ідея була нова, програм прислано готовий з центра. Хотілося пристосувати ці школи так, щоб вони доповнили ту загальну освіту, якої молодь не одержала з V-тої кляси. Програм навпаки давав одразу спеціяльні знання, які не укладалися в молоді непідготовлені головки і виходило якесь моральне і інтелектуальне безладдя. Як середня школа йшла на правдиву руїну, бо усі змагання большевиків були лише словесні, фактично реформа не провадилася і не могла провадитися за браком якихось підручників, книжок, знаряддя, без певного вчительського персоналу. Така руїна чекала і висшу школу — універсітет в Камянці. Цей універсітет — гордість Поділля, молода повна наукового завзяття висша школа — колола очі большевикам своєю певною національною атмосферою. Вона об'єднувала і в своїй професорській коллеґії і серед студенства Українців із за Дністра із за Дніпра. Тув завше і на лекціях в авдіторіях і в кулуарах лунала українська мова. В університетській церкві провадилася Служба Божа на українській мові. Тут шанувалися народні звичаї Різдвяної вечері і Великодня. Це був справді науково-культурний центр для цілої південної України. Большевики добачили в ньому осередок українського шовінізму, Петлюрівщини, контреволюції, і розпочали проти його руйнуючі заходи. Перш за усе професорам не давалося ніякого утримання: „Живіть, як хочете, годуйтеся самою наукою”, Професори це мовчки зносили. Далі, замість молодих місцевих студентів-політкомів, призначено було з Харкова новообращений неофіт від комунізму — Чалий, якого усе Поділля добре знало зовсім під другим прізвищем. Учитель на Волині — Куцяк увласнив собі призвисько Чалий; щоб безпечнійше виступати з палкими національними промовами на Всеросійському Зїзді вчительства в Петроґраді. Далі, орґанізатор української, ще нелеґальної до революції, учительської Спілки, ватажок повстанців в Ольгопольському повіті, потім—деякі негарні дрібниці в відносинах і з товаришами учителями з Бюра Учительської Спілки; слідом за цим нахил до большевизма, коли большевики опанували Камянець Але одразу і большевики не повірили в симпатії до них Чалого — „переконаного” активного Українця-шовініста. Вона арештували Куцяка, повезли до Винниці і там просто поставили справу: або розстріл або переход в большевицьку віру. Кому життя не миле? Але цю пропозицію робили майже всім арештованим Українцям — не усі лякались її. Чалий злякався. Він зрікся свого украінства, забув ту незалежну Україну, за яку колись присягався віддати життя. Як новий Савл зрікатся свого минулого, написав в місцевій ґазеті пише квітчасте відречення і — став комуністом і завзятим большевиком. Приїхавши до Камянця в ролі політкома, він одразу своїм брудним чоботом наче хотів росстоптати перш за все камянецький університет і з „контрреволюційного кубла” перевернути в комуністичний рай, де запанує так звана „пролетарська культура”. Це-б то замість науки темнота і бездарність. Усю енергію він звернув на те, щоб пригнобити професорів, показати їм свою по над ними могутну владу. Він серед ночи будив ректора, закликав йти до себе заради якихось дурниць. Одних професорів викидав з помешкання, другим перебивав усякі відпорні слова на Професорській Раді, силував приймати на Радах свої власні роспорядження. Щоб завести „комуністичний рай” в університеті, Чалий орґанізував коллектив, який забрав в свої руки усе майно універсітета, усі його землі і примусив професорів працювати не на своїх городах для годівлі своїх родин, а на „комунальному”. Студенти позїзджались з усіх усюд, прагли до науки, а науки не було жадної. Новий ректор, призначений з Харкова, разом з політкомом Чалий, придушили її; професори не могли читати лекцій; мусіли обрабляти комунальні городи, викопувати бараболю, буряки, збирати помідори, рвати і сушити тютюн. До праці примушували не тільки самих професорів і студентів; а й їх родини — дітий з 10 літ, дідів з 72 літ. Цілими днями жінки професорів різали яблука, чистили сливи на повідла. Універсітет завмер: бібліотека, читальня, лябораторії — усьо пустувало, усьо було замкнено. Наука не визнавалась потрібною. Панував коллектів там на городах де дозорці (студенти-комуністи), доглядали за працею наукових людей і занотували, скільки годин випрацьовував той або другий професор чи студент. Новий ректор Сидоряк бігав межи робітниками і давав їм цілком невдалі поради (бо сам нічого не тямив в господарстві). Професори мовчки корилися, бо Сидоряк лякав їх страшенною примарою голоду. Закинуті були наукові праці, книжки. Страшна фізична втома паралізувала усякі абстрактні думки. І за свої тяжкі 8—10 годин праці мученики Чалого і Сидоряка одержували т. зв. академічний обід — брудну чорну юшку, на друге або мамалигу або фасолю, без усяких жирів, без мяса. Так було весь вересень і жовтень. Студенти з розпукою питали себе: на що вони поприїздили до Камянця, покидали свої посади, тратили на дорогу останні гроші? Гадали вчитися, жити академічними інтересами, а довелося бараболю копати на „комуністичному” городі, та дрова рубати для пана ректора і ледве животіти на „академічних” харчах. Почалася руїна універсітета — чи мало професорів повтікало за Збруч — до Европи, щоб вийти з тієї моральної неволі, в якій міцно тримав їх і ректор і політком; студенти теж почали розїзжатися. З середини листопаду почалися потроху лекції. Але ні у кого не було до них охоти: частина професорів ще працювала на млинах на Дністрі та на Збручу, друга ще заготовляла собі паливо по сусідних лісах. Сидоряк збірав Раду професорів лише для того, щоб проводити в склад професорської коллеґії своїх нетямущих комуністів. Коли Рада вимагала від цих кандідатів якого небудь освітнього цензу або наукових праць, Сидоряк запевняв професорів, що такі вимоги суть лише буржуазні традиції і що „по німецьких універсітетах давно не вимагають для професора середньої освіти”. А пан Чалий люто кричав на усю Раду, що це контр-революційні заходи, аби не допустити комуніста в склад професорів. Але „памятайте, кричав він, не пройде й року, як на ваших місцях будуть сидіти комуністи червоні професори, без ваших застарілих вигадок”. Мовчала Рада, бо споритись з такими людцями не варто: вона скаржилася до Харкова, до Народних Комісарів-наганебне поводження новопризначеного ректора і політкома. І було на що скаржитися: уся праця на городах не дала нікому жадної користі. З міліонного врожаю не залишилося нічого. Куди-ж воно поділося? Частину мовчки, потайно вивезено на Московщину; частина померзла без усякого хазяйського догляду. Повідло так закисло, що було викинуто свиням. Так нагосподарював славетний коллектив, із Сидоряком на чолі; а професори як голодували, так і голодують. І тяжко їм в непалених хатах, без теплого одягу, без грошей, без людської страви ширити науку, підтримувати академічне життя...

Так зруйновано большевиками той центр української культури півдня України. Большевики люблять виставляти свою ласку до дітей і увагу, з якою вони ставляться до захисту їх. Вони утворили і відділи охорони дитинства, охорони Материнства, в „Відноросі” відділ дитячих притулків. І все це лише слова, вивіски і нічого конкретного. Одразу вони вимагали від своїх урядовців якогось чуда: щоб не було в Камянці безпритульних дітей. Та куди-ж їх дівати, кому доручити? Відкрили за рік 12 українських притулків, декілька російських і чимало жидівських. Ці останні були найкраще улаштовані; бо взагалі Жиди панують в Большевицькій Державі. Вони захопили найкращі помешкання; вони брали не лише той харч, що їм видавали з Трудкома, а ще одержували через Польщу від американських комітетів добру запомогу і харчами і обувом і одежію. Наші дітки тулились по дуже поганих помешканнях, де вікна були без шибок; було холодно, пусто, без мебелі. Дітки були босі, в подертій одежі, з усякими шкіряними хворобами, від недоброї їжі, від бруду —не було мила, щоб їх мити; не було ані ванні ані посуду, де-б їх шарувати. Бідні дітки! І в таких умовах, з відмороженими пучками, мусіли вони виконувати вимоги — трудової школи — мити доливки, рубати дрова, носити провіянт. Літом життя в притулках звісно трохи кращало: дітей водили купатися; відморожені ніжки й рученята отпухали, а голодні шлунки задовольнялися усякими зеленими і зрілими овочами з садів сусідів, де жадна яблоня, слива, груша не могла дотримати свої плоди до сроку; маленькі голодні комуністи усе спостошували. Та їм же казали, що власности не істнує; навкруги червоноармейці широко здійсняли цей принцип. Так ставляться большевики до дитячої крадіжки. В одній школі дуже поширилася крадіжка. Приїхала пані Луначарська, жінка народнього комісаря по народній освіті вмовляти дітей; і ось з якою промовою звернулась вона до них: „Любі дітки! кажуть, що ви позвикали брати одно у одного ріжні речі, тоб то робити те, що в буржуазній суспільности зветься крадіжкою. При наших комуністичних порядках приватної власности не має; а значить і крадіжки також не може бути. Але я все-ж таки прошу все стримуватися від подібного пустування (sic!), щоб буржуазія не морочила нас і не оббріхувала комуністичну революцію. Отже будь ласка не крадьте. Але не журіться, додала вона — не беріть до серця мої слова. Гляньте на мене: коли я була такою, як ви, то також була страшенно брехливою і злодійкуватою — та це не перешкодило мені зробитися розумною й чесною тіточкою, якою ви мене бачите”. Після цієї промови становище ще погіршало. Коли якійсь дівчині докоряли, що вона не добре робить, то вона сміло отповідала:

— А, наплювать! Тепер краду. а виросту — буду така розумна й чесна тіточка, як товаришка Луначарська!

Цей епізод може виявити справжню педагогику большевиків. Взагалі їх особливою рисою можна визнати: дуже гарні слова без конкретного здійснення, гарні теоретичні сістеми і найпоганійше практичне виконання. Сістема дитячого виховання в них так складена: задля дітей з вулиці, дітей, які захоплені поліцією, або сидять по вязницях (де їм зовсім не місце) упорядковується коллектор; туди збираються діти для огляду медицинського і перебувають короткий час, за який до них придивляються, щоб знати їх характер, їх нахили; з коллектора дітей розташовують по ріжних притулках, які називаються „Дитячими хатами”. Тут збираються діти усякого віку 3—4 літ до 15—16. Це справді та сама єдина трудова школа, починаючи з дитячого садку і по усіх щаблях до 7-ої групи. В Камянці жадний притулок не відповідає цьому пляну: правда діти і там нагромаджені ріжного віку й полу, але ніде по них не має ані справжнього добре орґанізованого дитячого садка; нема і школи, бо не має відповідного персоналу; і діти простісенько ходять до ріжних шкіл та майстерень. В Винниці я бачила найкращий „Дитячий Дім” імені Гринька, на який знаходяться кошти. Великий гарний будинок понад Бугом, серед великого саду. Є діти, і такі, що живуть і там; і такі, що приходять на цілий день. Велика увага звернена на розвиток здібностей дітей до мистецтва. Діти добре малюють, вчаться на фортепяно. Тричі на день їх годують, але не дуже добре. В саду не помітно жадної дитячої праці навпаки — в саду брудно, нехайно. Керовниця з розпачей мені призналась: ми цілком не вміємо виховувати цих дітей, не знаємо що дати їм і морального і інтелектуального і нізвідки не чуємо жадної поради. Нам тяжко працювати і ми не бачимо жадних добрих наслідків. Бачила ще один притулок (теж в Винниці) зветься „Палац дитини”. Орґанізоване „Відділом Охорони Материнства”. Це інтернаціональний дім — тут діти і Українців і Жиди і Росіяне. На чолі лікар — Жид, керовниці теж молоденькі файно одягнені Еврейки; є одна Галичанка за господиню. Мова російська. Тут діти і родяться і виховуються, але як? Панночкам видимо жадного інтереса не має до цих маленьких „інтернаціоналів”. Хоч їх і добре годують, але я ніколи не забуду їх сумних облич. Особливо тяжко українським діточкам. Вони не чують рідної мови, ніхто з ними не бавиться. Тай жадних цяцьок не має. Так їм бідненьким сумно, що вони тікають з цього пишнього „Палацу” туди на село, звідки їх сюди перекинуто. При мені одного маленького 5-літнього хлопця зловили вже далеко від міста... повернули в цю інтернаціональну дитячу вязницю.

Так стоїть освіта знизу до верху у большевиків. Внизу ще панують добрі бажання. Але вони не мають не мають жадного доброго виконання. На горі йде руйнування усього, що не іми організовано. Їх гасло — „хоть гірше, аби иньше”. Іде якась горячкова праця, щоб усе змінить, щоб каменя на камені не залишити нічого старого, хоч би воно і було добре. Але для нового не має жадних засобів, нема умов сприяючих. Програми зміняють програму, один плян зміняє попередній. Персонал і професорський і вчительський не знає чого триматися, що саме орґанізувати, кого чому вчити.

В такому стані шкільна освіта на Україні не може дати корисних наслідків, в неї панує якесь загальне безладдя, непорозуміння межи словами і ділом. Нема чому дивуватися, що при таких обставинах найкращі люде, яким дорога національна освіта українського народу, зрікаються працювати з большевиками, кидають дорогу для них працю; бо становище в освітніх справах — неможливо тяжке!

ROCHESTER, N. Y.

Комітет Ратунковий села Путятинці, повідомляє своїх односельчан, що 26. марта, точно о години 2-ій пополудни, відбудуться загальні збори в гали д. Скробали. Позаяк суть дуже важні справи і письма з старого краю та комітет хоче засягнути поради що і як дальше робити, проситься всіх інтересованих в сім ділі прибути на збори.

ЗА КОМІТЕТ:
В. Скробала, предс.; Ів. Кісіль, скарб.; В. Луцишин, писар. 67-68

NEWARK, N. J.

Дня 26. марта с. р. будуть виставлені в Укр. гр.-кат. церкві св. Івана Хрестителя на Court St. СВІТЛЯНІ ОБРАЗИ (мувінґ пікчерс) страстей і смерти Н. Г. Ісуса Христа. Вступ 50 цнт., від дітий 10 цнт. Початок о годині 7. вечером.
67-69 Церковний Комітет.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ ГРОМАДА В НЮ ЙОРКУ.

Отсим подається до відома всім представителям товариств і братств і членам Української Народньої Громади в Ню Йорку, що заповіджені ширші збори Української Народньої Громади відбудуться в неділю, дня 26-го марта с. р. в концертовій гали Українського Народного Дому о годині 2.30 пополудни. Проситься всіх до участи і то на час. Рівнож проситься всіх тих нюйорських громадян, котрі хотілиб вписатися в члени Української Народньої Громади та котрим лежить на серці українська народня інституція — Українській Народній Дім в Ню Йорку, явитись на збори. 68-69

ЗА УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ ГРОМАДУ В НЮ ЙОРКУ:
Михайло Соловський, предс., Петро Левків, секретар.

НАСТАСІВЦІ В АМЕРИЦІ ХОТЯТЬ ВІДБУДУВАТИ СВОЮ ЧИТАЛЬНЮ В РІДНОМУ СЕЛІ.

Поклик і просьба до Українців із села Настасова, п. Тернопіль.

Дорогі Родимці: — На днях дістали ми кілька листів з просьбою о поміч у відбудові читальні „Просвіти" в нашім родиннім селі Настасові. Відповідаючи на листи наших братів, ми емігранти з села Настасова, замешкалі в Когус, Трой, Вотервлит і Олбені, скликали в тій цили збори, які відбулись дня 1. марта с. р. в домі гром. Г. Слободяна в Когус, Н. Й.

На сих зборах д. І. Базар яко очевидець представив вигляд дому читальні „Просвіти" і положенне наших братів і все те, що видів своїми очима, коли був недавно в краю.

Опісля вибрано Комітет помочі відбудови читальні Просвіти в Настасові, до котрого увійшли: І. Недільський, предс.; Н. Ониськів, заст. предс.; Г. Слободян, касієр в Когус, Н. Й.; І. Базар, кас. в Трой, Н. Й., Д. Зальопаний, секр.; Гр. Базар, М. Галашин і Н. Жмурко, контрольори.

Вибраний Комітет відзивається до отсих краянів: П. Юзькова, І. Міруцького, М. Базара і М. Денеги з Оборн, Н. Й., Я. Канцара, Гр. Миськова, Гр. Пиндуса з Гадсон, Н. Й., Гр. Теслі і Гр. Ворожбита з Монесен, Па., Т. Слободяна, І. Побережного і І. Джинджиристого з Шенандо, Па., Т. Куріци і П. Куріци з Ютики, Н. Й., Т. Пиндуса із Сиракюз, Н. Й., С. Слободяна і Гр. Дорожовського з Филаделфії, Па., Р. Слободяна і Гр. Дільного з Джерзи Сити, Н. Дж., М. Стисли з Ню Йорку, Д. Білаха, І. Бичека і Д. Крамара з Пасейку, Н. Дж., Гр. Меха, С. Зальопаного, Ю. Дільного, І. Лапчака з Мантріол, Квібек, Канада, І. Зазуляка і Д. Куріци з Ню Орлінс, Ла., і краянів з Бофало і Лакавано, Н. Й., Янгставн, Огайо, Честер, Па., Бруклин, Н. Й.

Дорогі браття: — **Нас Настасівців є тут в Америці і Канаді около шістьсот.** Коли кождий з нас дасть доляра то зробить гарну суму.

Настасівська читальня була гордостю і свідоцтвом свідомости Українців села Настасова. Тепер вона знищена, а ті, що хотіли б її відбудувати, потребують помочі і простягають до нас руку. Наш обовязок їм помогти. Один з наших краянів їде до старого краю в другій половині цвітня на відвідини до родичів, тому нашим бажанням було би, щоби передати ту поміч долярами (так зазначують в листах). Тож просимо Вас, дорогі краяни, прийти з помочию як найскорше.

Ми у себе вже зачали збірку, а всіх висше викликаних і тих що почуваються до обовязку, просимо поміж собою збирати жертви і присилати на отсі адреси: H. Slobodian, 13 Sargent St., Sohoes, N. Y., або John Bazar, 334 — 1st St., Troy, N. Y.

Листів на жаданне пишучої сторони не подаємо до друку.

ЗА КОМІТЕТ ПОМОЧІ ВІДБУДОВИ ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ В НАСТАСОВІ:

Данило Зальопаний, секр.

Когус, Н. Й., 14. марта, 1922.

ДОПИСІ

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.
На поміч Українським Стрільцям.

З нагоди хрестин, котрі відбулись у Михайла Напаванця в неділю, 19-го марта, 1922, зібрані гості не забули і за наших Українських Стрільців і студентів, котрі скитаються поза границями своеї вітчини і на поклик низше підписаного зложили на їх поміч $16.50. Жертвували отсі гості: Мих. Процак, Николай Чоплик, Юрко Федаш, Кость Качуряк, Мих. Напаванець, Антін Мазурик, Антін Зизяк, Василь Ґреґа, Мих. Сухорський, Семан Драбик, Семан Пелещак, Н. Н., Василь Левчик і Марія Левчик по $1.00; Андрій Буса, Анна Пелещак, Милянка Ткач, Ґелена Качуряк і Іван Пирдза по 50 цнт. — Разом $16.50.

Ґроші вислано на руки Др. Ст. Смаль-Стоцького через Амерікен Екс. Ко. ч. 2409129, що дало суму 900 чеських корон.

Василь Левчик.

P. S. Редакції предложено посвідку посилки.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.
Коляда на „Рідну Школу".

Злучений комітет помочи Україні міста Нюарку, Н. Дж., просить Вас, о поміщенне у Вашім цінним часопису „Свобода" виказ жертв в часі коляди на „Рідну Школу" в Галичині. Жертви зложили слідуючі:

Я. Климків 1.00, М. Пасічник 1.00, О. Копчук 1.00, В. Сидорович 50, П. Грицишин 1.00, А. Воронкевич 1.00, З. Кютовський 50, П. Косців 50, К. Шумліч 50, Ф. Леськів 1.00, К. Батрій 1.00, І. Федун 1.00, І. Писорський 50, У. Бодяк 50, В. Діделевський 1.00, М. Рудий 50, К. Скоц 50, М. Дуфиян 1.00, С. Дахневич 1.00, Ц. Сенів 1.00, Д. Зінюк 25, В. Свободзяник 2.00, І. Кацидан 1.00, І. Масевич 25, А. Масевич 50, І. Калиса 25, М. Моздевський 50, В. Пескенів 25, Г. Федчишин 1.00, Й. Бурбела 1.00, Т. Антонович 50, І. Баседура 25, І. Коцух 50, С. Савин 50, Н. Коритко 50, П. Гарасимчук 50, Н. Щебринський 50, І. Плакса 2.00, Д. Животко 1.00, П. Ковадло 50, Г. Козак 1.00, П. Бачинський 50, І. Угринович 50, І. Зарицький 25, П. Романів 2.00, А. Зілінський 1.00, П. Галушка 50, К. М. Гіба 50, І. Шерсцій 50, К. Шарман 20, Н. Кравчук 1.00, О. Голоднюк 50, К. Мазуркевич 25, С. Бунь 25, М. Партакевич 1.00, П. Бінерд 1.00, Ц. Гончарук 25, М. Даміньский 25, І. Мож 25, І. Мохнай 50, Н. Бабич 50, Г. Панасюк 50, А. Фусяк 25, Г. Мельник 50, А. Дидик 40, В. Хома 50, Н. Н. 25, В. Мельник 20, Н. Безталанний 25, М. Мельник 50, В. Гетьман 25, А. Вакулінський 50, П. Кріль 1.00, Т. Борачук 50, В. Додищак 50, Т. Гладкий 50, С. Присяжний 50, Т. Бойовський 25, Н. Косарович 50, С. Головчак 50, А. Мітлящевич 1.00, О. Писак 50, П. Відземок 1.00, Ф. Трусь 1.00, М. Цьокало 50, І. Ґураль 1.00, Ф. Сок 1.00, В. Дерещин 1.00, С. Бакошенко 1.00, Р. Кузьма 1.00, М. Соколовський 1.00, Г. Прищак 1.00, С. Пашків 1.00, М. Вишиваний 1.00, Е. Вакулінський 50, М. Вокотруб 50, М. Калушка 50, П. Соколовський 1.00, Т. Тлумацький 50, В. Воробець 1.00, Г. Дорошенко 25, Д. Доля 50, Й. Гарасимчук 2.00, Н. Горобець 1.00, В. Ткач 50, І. Вараніцький 50, Г. Попай 50, І. Сікора 1.00, М. Ґураль 50, Н. Брунька 1.00, Т. Саміла 1.00, А. Пішула 50, П. Вараніцка 100, В. Дубас 1.00, К. Галушка 1.00, Т. Присташ 50, Г. Кущний 50, І. Ружицький 50, Г. Свергун 50, М. Питриник 10, Н. Нагірний 50, Й. Фурда 50, Л. Ґиґель 50, П. Відземок 50, Ф. Гладун 2.00, О. Савіцький 1.00, М. Жукович 1.00, С. Вавричук 1.00, М. Стодольський 1.00, О. Лавричук 1.00, Тарнавський 1.00, В. Мельник 50, М. Козуб 75, М. Шкільний 1.15. Разом зібрано $95.05.

Коладувати ходили слідуючі: М. Шкільний, Т. Присташ, М. Дячун, К. Калушка і Г. Пришляк. Усім сердечне спасибі.

Мих. Шумейко, секр.

Примітка Редакції: Усі складки оголошені в „Свободі" повинно пересилатися до краю через „Свободу".

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО ПИШУТЬ ДОПИСІ

1. Коли пишете щонебудь до друку, пишіть тільки на одній стороні листка, а другу оставте порожною.
2. Не пишіть лайки і не вживайте „грубих" слів.
3. Пишіть таке, що цікаве для всіх, — нове.
4. Подавайте факти, — пишіть чисту правду.
5. Пишіть коротко і ясно.
6. Вистерігайтесь „січки" — перемелювання з пустого в порожне.
7. Не пишіть віршів. На міліони людий трапиться оден поет, що варта його прочитати. (Зрештою, пишіть, але не все посилайте до друку. Лише дійсно добрі вірші слід посилати до друку).
8. Подавайте гарні приповідки, сміховинки, жарти. Коли є у Вас хист до віршовання, пробуйте писати гумористичні вірші, бо до сього не конче потрібно поетичної геніяльности.
9. Не шукайте у часописі поля для порахунку із своїм особистим ворогом.
10. Присилайте листи з краю, де є відомости про це, як там живеться нашим людям. Не присилайте таких листів, де пишеться тільки про родинні справи, або, де пишеться все тесаме від початку війни. Лише такі листи надаються до друку, що цікаві для всіх.

(Рк.).

ПОКЛИК
до емігрантів з села Плотичі Великої, повіт Бережани, Галичина.

Запомоговий комітет села Плотичі Великої отримав з краю відомости про наших бідаків, котрі витягають свої руки до нас і просять о сяку-таку поміч. Що ми всі на то маємо їм відповісти? Чи маємо чекати, аж учуємо про їх смерть?

Дивіться: вісім літ доходить, як вони то зносять. Порахуйлося, чи ми не причинилися чим до їх терпіння. Дехто міг би сказати: „Та я свою родину вмію поратувати, більше мене ніхто не обходить".

Говоріть собі, людоньки, що хочете, але не треба забувати за нікого. Нашим святим обовязком помогти бідним, аби вони не загинули без часу. Яку раду дадуть собі ті родини, котрі не мають нікого в Америці? Їх досить мучили на всі боки, а тепер та проклята зволоч до решти їх хоче вимучити. Нам не буде великого знаку, коли ми по пару долярів дамо і їм вишлемо.

Самолюбство відкиньмо, бо коли будемо самолюбами, то нас наша рідня не схоче знати і виречеться вона нас так, як ми вирікаємося її в такий час, якого не памятає історія.

Нехай ніхто не каже, що він до старого краю не верне, тож не обовязаний за него памятати. Коли Ви, любенькі, забудете за тих бідаків, то за Вас і Пан Біг забуде. Ви в своїм серци не будете мати ніколи спокою, бо кождого самолюбника сумлінне гризе, а люди цураються. Ми всі так уже звикли, що як нам добре, то за других ані гадки не маємо. Та ми самі собі терне під ноги кидаємо. Замісць згоди, любови і помочі своїм ближним, то ми все навідворот робимо.

Двайцять одна родин гинуть з голоду, без даху над головою. Їх мужі погибли (богато в українській війні), а ті вдови, сироти і калікі немічні — як вони мають дожити свого віку?

Та на таку силу наших емігрантів, котрі знаходяться на вільній земли Вашінґтона, по десять центів місячно, то можна зібрати пару десяток річно. А запитайтеся, кілько то є нас таких, що причинились до доброго діла?...

Хочете знати (а повинні ми всі знати, чого ті нещасливі від нас жадають), то прийдіть на збори, котрі відбудуться **в неділю, 26. марта 1922, о 3-тій годині пополудни, в домі Ілька Дороша під ч. 417 Іст 9-та улиця, в Ню Йорку, Н. Й.**

На поміч убогим нашого рідного села жертвували доси слідуючі Плотичани: Осип Стеткевич $25.00; Катерина Кушнір, Варвара Кушнір і Настя Кушнір по $24.00; Максим Стецко (Василів) $20.00; Дан. Химера і Максим Деревяний по $15.00; Зофія Запоточна, Ілько Дорош, Анна Собчак, Антін Нагребецький, Пилип Ґулька, Теодор Ґулька, Стефан Назаревич і Марія Садівник (Федькова) по $10.00; Михайло Кушнір, Марія Садівник (Олексова), Онуфрій Свитак, Текля Гуменна, Андрій Веньгир, Андрій Свитак, Василь Стецко (Івасів), Іван Деревяний, Франко Кикіш, Юлія Сахарнацька і Ясько Ґрундовський по $5.00; Варвара Гуменна $4.00; Семко Дромніцький $2.00; Василь Нагребецький (зі Слободи) $1.00. — Разом $289.00. Процент від 1919 до 1922 року $19.30. Загальна сума виносить $308.30.

З тої квоти вислано 21 убогим родинам (поіменний виказ подасться до відома на зборах) $124.00, на піддержанне школи $25.00, на читальню $10.00 і на церкву $10.00. — Разом $169.00. Осталося в касі до дальшої розпорядимости $139.30.

Згаданих $169 вислано до Плотичі через адміністрацію „Свободи" (число посвідки Амер. Експрес Ко. 2409111) на адресу Земельного Банку Гіпотечного у Львові, який сі гроші перешле на руки учителя Луки Кушніра в Плотичі Великій.

ЗА ЗАПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ:
Антін Нагребецький, голова
Андрій Свитак, кас.
Теодор Ґулька, секр.

(Печать: Запомогове Товариство Плотичі Великої в Ню Йорку).

БУВШИЙ ОФІЦИР — ФАЛШІВНИКОМ

В Перемишлі арештовано здемобілізованого офіцира польської армії Дертіляка за злочин фалшовання військових документів, державних актів і печаток. При помочі таких документів він допомагав жовнірам дезертирувати з армії.

ЕПІДЕМІЯ ТИФУ НА ХОЛМЩИНІ

Серед ріжних пошесних недуг, заволочених поворотцями на Холмщину, чимраз більше жертв потягає сипний тиф. Досить сказати, що в останніх місяцях вмерло від нього 5 самих священиків. Морози, брак одежі, страшні умови життя людий у невеличких землянках сприяють розвиткови хоріб, особливо в селах Густинному, Шпиколосах, Мосурі, Микитичах, Стенжаричах, Храпаличах і и., де більша половина населення вже хора. Як ставиться польська окупаційна влада до ратункової акції зараженим, вистарчить згадати, що учительці Ганні Которович в Густинному не позволено відкрити їдальні для бідних виголоднілих, яких ще тиф не захопив.